

Scris de newsreporter pe 01 februarie 2023, 10:37

Cat adevar si cat senzationalism exista in stirea momentului din arheologie

O echipa de arheologi spanioli si portughezi a anuntat recent descoperirea unui veritabil cult preistoric al craniilor, creat de neanderthalieni, fapt care, cu tot respectul, schimba din temelii cam tot ceea se stia despre aceasta specie umana disparuta. Publicat in revista Nature, studiul specialistilor iberici aduce in atentie o peatera din regiunea Madrid din centrul Spania, o peatera in care, zice-se, ar exista dovada clara a cultului amintit, scrie Hotnews.

download.jpg

Pe scurt, peatera cu pricina se numeste Cueva Des-Cubierta si face parte dintr-un sistem carstic descoperit inca din 1978. Diferenta este ca aceasta peatera a fost identificata de abia in anul 2009, iar rezultatele cercetatorilor arheologice au fost facute recent. si ce spun ele? Spun ca peatera abunda in urme de locuire neanderthaliana, vechi de circa 40.000-42.000 de ani, cu peste 1.400 de materiale litice identificate, toate apartinand culturii musteriene, cultura omului de neanderthal.

Pe langa acestea, arheologii au mai descoperit ramasitele extrem de fragmentate ale unui copil de 3-5 ani, tot neanderthalian, si, ce ne interesa pe noi, o abundenta de resturi fosile animale. Dintre ele, de mare importanta, 35 de cranii fragmentate, situate intr-un anumit colt al pesterii, alaturi de mai multe vetre de foc.

Ei bine, aici intervine interpretarea datelor, partea cea mai interesanta a arheologiei. Mai exact,

specialistii amintiti sustin ca acele cranii (28 de bovide de genul bizonului sau bourului, 5 de cervide si 2 de rinocer) reprezinta, prin pozitionarea lor in acelasi loc, dar si prin prezenta coarnelor la multe dintre ele, dovezile unui cult al craniilor. O alta varianta ar fi colectionarea trofeelor de vanatoare, ceea ce tot pe acolo ne duce. si, mai spun specialistii, aceasta descoperire nu ar avea corespondent, cel putin in Spania sau Portugalia.

Realitatea nu e intotdeauna spectaculoasa

Acum, propun sa vedem ce mai spune studiul din Nature, ca tot acolo gasim si soparlita. Craniilor mentionate le lipsesc in totalitate mandibulele, oasele zigomatice, maxilarele si, evident, dintii, elemente care nu apar in niciun alt loc din peatera. De aici si concluzia corecta ca ele au fost transate in afara peaterii pentru extragerea partilor moi (limba, tesutul, ochii samd.).

Deosebit de important este ca resturile de cranii aduse in peatera au fost supuse unei a doua runde de transare, pentru a fi extras creierul.

Fapt vizibil atat prin urmele lasate de uneltele de piatra pe fosilele respective, cat si de urmele de combustie care arata ca, macar in parte, craniile au fost supuse actiunii focului. Craniile si parti din calota craniana de care au fost atasate au fost considerate dovezile acelu cult de care pomeneam mai devreme.

Ei bine, aici apare cu adevarat problema. Oricum o dai, resturile alea indica mai degraba o tabara de abataj, chiar daca lipsesc elementele faunistice cu un bogat aport caloric (femururi, coaste, spatule etc.). si nu, corespondent exista, chiar daca nu in Peninsula Iberica (vom reveni asupra ei), iar astfel de exemple au fost larg discutate in presa de specialitate. Sa va explic.

in zona Latium de langa Roma sunt cunoscute mai multe peateri care au facut obiectul cercetarilor arheologice inca din prima jumatate a secolului al XX-lea. Voi mentiona aici Grotta Guattari, Grotta Moscerini, Grotta Breuil si Grotta Sant'Agostino. in toate aceste peateri, la nivelurile mai vechi de 55.000 de ani, asociate cu mustertianul, a frapat descoperirea unui numar mare de resturi craniene, comparativ cu alte resturi fosile.

Ca si in cazul peaterii spaniole, mai toate proveneau de la erbivore, in special de la caprioare (Cervus elaphus si Dama dama). si tot ca in cazul recent, acestea prezentau urme de transare. Diferenta este ca, in situatia peaterilor italiene, nu s-a luat niciodata in calcul la modul serios un posibil cult al craniilor. De ce? Pentru ca, mult mai plauzibil, prezenta acestor cranii indica nu vreo credinta sau influenta samanica, ci o vanatoare oportunist.

Mai precis, aia haladuiiau pe acolo si aduceau cu ei craniile animalelor moarte, cele bolnave sau tinere pe care le puteau vana, precum si pe cele ale animalelor deja vanate si consumate de carnivore (in acest caz, craniul este ultimul consumat). Orice aport de grasimi era unul important, iar craniile puteau oferi acest aport, in lipsa altor surse mai consistente.

Aceasta ipoteza este dublata si de faptul ca, in nivelurile post 55.000 de ani, situatia se schimba, si apar acele elemente faunistice care arata nu doar o specializare pe un anumit tip de vanat, in special a exemplarelor adulte, ci si prezenta in numar mare a elementelor importante din punct de vedere nutritional.

Iar cazul nu e singular. Aceeasi situatie a fost prezentata de arheologii israelieni, in special de catre defunctul Ofer Bar-Yosef, poate cel mai mare preistorician din Orientul Mijlociu, atunci cand

a publicat situatia resturilor faunistice din pesterile Tabun si Hayonim. Practic, toate aceste studii subliniaza existenta unor populatii deosebit de mobile, oportuniste, care se deplasau pe distante mari, sau relativ mari, in cautarea vanatului si care se multumeau adesea cu ceea ce gaseau, respectiv craniile.

De asemenea, Philip G. Chase, unul dintre varfurile cercetarii faunei preistorice si a tiparelor de vanatoare din acea perioada, aducea in discutie, chiar in teza sa de doctorat din 1983, o situatie similara intalnita in faimoasa pechera franceza Combe-Grenal, acolo unde, in nivelurile musteriene, predomina resturile craniene, in special de cabaline si cervide. si, din nou, se aducea in discutie un tipar de vanatoare preponderent necrofag sau, pur si simplu, neselectiv. Deci, nici vorba de vreun cult al craniilor.

Ca un argument in plus, as aduce exemplul unei alt sit neanderthalian din Franta, cel de la Mauran, acolo unde au fost descoperite resturi faunistice de la peste 4.000 de bizoni. Se poate vorbi de un cult al bizonului in acest caz? in niciun caz. Pur si simplu, era vorba de o tabara de abataj, acolo unde se efectua o prima transare a animalelor. si apropo, noi nu stim azi nici macar cum transau aia animalele, daramite sa le mai faca si vreun cult.

Cultul neanderthalian al ursului, foarte controversat si el

De circa 100 de ani, s-a tot adus in discutie posibilitatea existentei unui cult al ursilor la diferite comunitati neanderthaliene. Iar adevarul este ca in pesteri din toata Europa, inclusiv in Romania, au aparut craniile de urs de pechera, pozitionate astfel incat sugereaza o interventie antropica, nicidecum una naturala. Ca sunt asezate in cerc, spate in spate sau in alte forme care ar trada actiunea omului de neanderthal, ele au aprins imaginatia specialistilor.

Cu timpul, din pacate, cele mai multe dintre cazurile mentionate au fost demontate si dovedite ca simple actiuni ale unor fenomene naturale. Deci, oricat ne-ar placea sa credem ca neanderthalienii aveau un cult al ursului de pechera, trebuie sa recunoastem ca nu exista un consens asupra acestei probleme.

Peninsula Iberica, un teritoriu particular

Revenind la particularitatile Peninsulei Iberice, macar in ceea ce priveste comunitatile neanderthaliene care au trait acolo de-a lungul timpului, subliniez doar una dintre liniile directive. Anume, aici nu au fost descoperite niciodata urme ale unei vanatori specializate pe un anumit tip de vanat, situatie pe care o mai regasim si in Italia.

Mai degraba, era vorba de tipuri de vanatoare neselectiva, oportuniste, bazata pe resursele din apropierea siturilor. Fapt care, desi este omis in studiul recent din Nature, se muleaza perfect pe descoperirea amintita de arheologii citati.

Ca o concluzie, arheologii spanioli si portughezi nu au nicio dovada certa a existentei unui cult al craniilor. Ar fi frumoasa o asemenea revelatie, ar fi chiar o schimbare de paradigma in cercetarea de profil, dar ei nu au decat o aglomerare de fosile fragmentate, transate si gatite pe foc la a doua mana. Dar, daca ar fi spus asta, nu ar mai fi fost spectaculos, si poate nici nu ajungeau in Nature, nu-i asa?

[HotNews](#)

ADRESA: <http://crct.ro/nAPf>